

สภาพการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็ก
ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กรุงเทพมหานคร

พิจิตรา ลาวัญศิริ

ศูนย์วิทยพัทยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-578-859-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

STATE OF EDUCATION AND CHILD CARE MANAGEMENT
IN PRIVATE CHILD CARE CENTERS,
BANGKOK METROPOLIS

Miss Pichitra Lavansiri

คณะวิทยศึกษาศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Elementary Education

Graduate School
Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-578-859-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์

สภาพการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็ก
ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาวพิจิตรา ลาวัณย์ศิริ

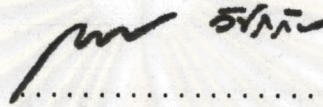
ภาควิชา

ประถมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

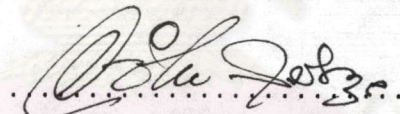
อาจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

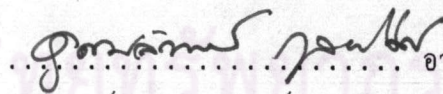

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วัชรากัญ)

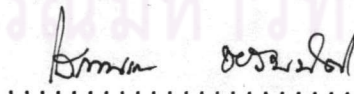
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ อำไพ สุจริตกุล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โสภภาพรณ ชยสมบัติ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงเล่มเดียว

พิจิตรา ลาวัลย์ศิริ : สภาพการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็ก ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กรุงเทพมหานคร (STATE OF EDUCATION AND CHILD CARE MANAGEMENT IN PRIVATE CHILD CARE CENTERS, BANGKOK METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษา : อ.ดร.อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร, 130 หน้า. ISBN 974-576-859-7

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาการจัดการสภาพการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กอายุแรกเกิด ถึง 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กรุงเทพมหานคร

จากการส่งแบบสอบถามให้กับผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก และครู หรือพี่เลี้ยงเด็ก และจากที่ผู้วิจัยได้ไปสังเกตสถานรับเลี้ยงเด็ก พบว่าสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก เพื่อเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนอนุบาล ลักษณะการจัดกิจกรรมและการเลี้ยงดูเด็ก ไม่มีหลักเกณฑ์การจัดที่เด่นชัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์ของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก ครู หรือพี่เลี้ยงเด็กในแต่ละแห่ง สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีห้องอาหารและห้องนอนแยกออกจากห้องเล่นหรือห้องกิจกรรมเด็ก มีห้องน้ำเด็กโดยเฉพาะ มีห้องแยกสำหรับเด็กป่วย และมีบริเวณเพียงพอให้เด็กได้วิ่งเล่น มีการดูแลความปลอดภัยสำหรับเด็ก การจัดกิจกรรมและการเลี้ยงดูเด็กนั้น เด็กส่วนใหญ่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยความเอาใจใส่จากครู หรือพี่เลี้ยงเด็ก เมื่อมีเด็กเจ็บป่วยจะมีการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ หากเจ็บป่วยร้ายแรงหรือเกิดอุบัติเหตุ จะมีการนำส่งโรงพยาบาลหรือคลินิกใกล้สถานรับเลี้ยงเด็กมากที่สุด สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่จะมีการจัดอาหารที่มีคุณค่าแก่เด็กแต่ละวัย และมีการอบรมมารยาทและสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร สำหรับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและสถานรับเลี้ยงเด็กนั้น ส่วนใหญ่จะไม่มีการประชุมผู้ปกครอง แต่จะแจ้งปัญหาของเด็กและข่าวสารจากสถานรับเลี้ยงเด็กให้ผู้ปกครองทราบ เวลาที่ผู้ปกครองมาส่งหรือรับเด็กกลับบ้าน สถานรับเลี้ยงเด็กยังไม่มีบริการดูแลเด็กพิเศษที่มีปัญหาทางการได้ยิน ปัญหาทางสมอง หรือทางร่างกายอื่น ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... ประถมศึกษา
สาขาวิชา ..... การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต ..... *พิจิตรา ลาวัลย์ศิริ*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

PICHITRA LAVANSIRI : STATE OF EDUCATION AND CHILD CARE MANAGEMENT IN PRIVATE CHILD CARE CENTERS BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR : UDOMLUCK KULAPICHITR, Ph.D., 130 PP. ISBN 974-576-859-7

The purpose of this research is to investigate the stage of education and child care management of children from birth to three years old in private child care center Bangkok Metropolis.

From the questionnaire that were sent to the center directory teachers and caregivers as well as from researcher's observations at the child care centers, findings care as follows: the purpose of most child care centers is to prepare children for kindergartens. The principles of child care activities in each center are not clear but depend on knowledge and experiences of each center staff. Most of the centers have dining room bedroom separated from the playroom and activity room, have separated children's toilet and separated room for sick children. Enough space area provided for children's activities. Safety is also an important concern for every center. Most of the children have had good care from the teachers and caregivers. If children are sick or accidents happened, the parents will be informed immediately and the children will sent to the nearest hospitals or private chinics. Most of the child care centers provide nutritous diet for children. For the relationships between home and centers, there are no parents' meeting there fore children's problems will be informed to parents when they come to the center in the morning or at the end of the day-all child care centers still have not yet provided services for caring the hearing-imperred children, children with mental problmes or children with other kinds of special problems.

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... ประถมศึกษา
สาขาวิชา ..... การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต ..... พ.ศ. ๒๕๓๓
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จาก อาจารย์ ดร.อุคมลักษณ์ กุลพิจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งให้ข้อเสนอแนะตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหา ทำให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบคุณ ศาสตราจารย์ อำไพ สุจริตกุล ประธานกรรมการ และผู้ช่วย ศาสตราจารย์ โสภภาพรณ ชยสมบัติ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณา ให้คำแนะนำในการปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย และผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

ท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่น้องทุกคน และเพื่อนๆ ที่ให้การสนับสนุนทุนในการวิจัย ช่วยพิมพ์และให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พิจิตรา ลาวัณย์ศิริ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

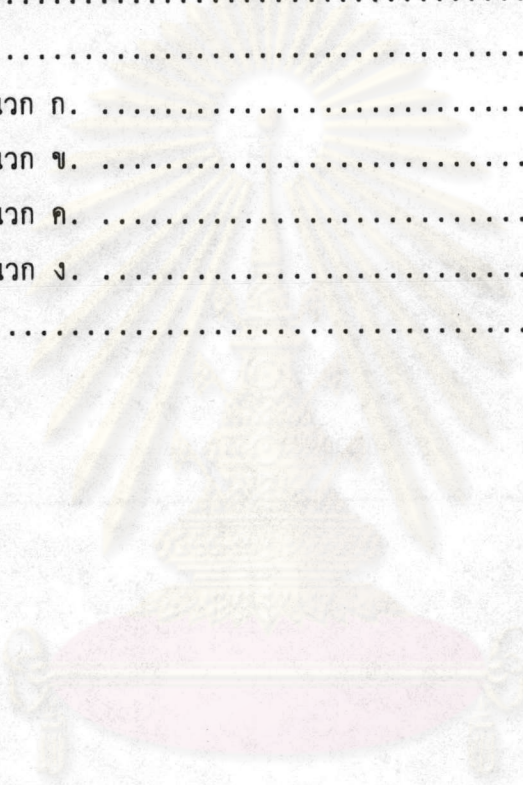
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	3
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
ทฤษฎีเกี่ยวกับเด็ก.....	7
ความหมายและความสำคัญของเด็ก.....	7
ทฤษฎีเกี่ยวกับเด็ก.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็ก.....	10
ความหมายและความสำคัญของการศึกษา.....	10
ความหมายและความสำคัญของการเลี้ยงดูเด็ก.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กของ นักการศึกษาที่สำคัญ.....	11
สถานรับเลี้ยงเด็กในประเทศไทย.....	15
ความเป็นมาของสถานรับเลี้ยงเด็กในประเทศไทย.....	15
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กใน สถานรับเลี้ยงเด็ก.....	18
การจัดสภาพการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็ก.....	19
การจัดสภาพแวดล้อมทั่วไป.....	19
การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกตัวอาคาร.....	21
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	23

	หน้า
การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูหรือพี่เลี้ยงกับเด็ก.....	28
การดูแลความปลอดภัยและสุขภาพ.....	30
การบริการด้านอาหาร.....	31
ความสัมพันธ์ระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็กกับชุมชน.....	32
บทบาทของสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีต่อคนกรุงเทพฯ.....	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33
งานวิจัยเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน.....	33
งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดสภาพการศึกษา.....	34
งานวิจัยเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก.....	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	38
ประชากรและตัวอย่างประชากร.....	38
ประชากร.....	38
ตัวอย่างประชากร.....	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
การรวบรวมข้อมูล.....	41
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	41
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
แบบสอบถามผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก.....	44
รายละเอียดทั่วไปของสถานรับเลี้ยงเด็ก.....	44
สภาพการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็ก.....	55
ปัญหาและข้อเสนอแนะ.....	63
แบบสอบถามสำหรับครูหรือพี่เลี้ยงเด็ก.....	65
สถานภาพส่วนตัว.....	65
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	68
แบบสังเกตของผู้วิจัย.....	73
ลักษณะสภาพทั่วไปของสถานรับเลี้ยงเด็ก.....	73
ลักษณะการจัดสภาพการศึกษา	
และการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ถึง 1 ปีครึ่ง.....	76
ลักษณะการจัดสภาพการศึกษา	
และการเลี้ยงดูเด็กอายุ 1 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี.....	78

	หน้า
บทที่ 5	
สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	80
วิธีดำเนินการวิจัย.....	80
สรุปผลการวิจัย.....	82
อภิปรายผล.....	85
ข้อเสนอแนะ.....	89
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	90
บรรณานุกรม.....	91
ภาคผนวก.....	94
ภาคผนวก ก.	95
ภาคผนวก ข.	96
ภาคผนวก ค.	102
ภาคผนวก ง.	122
ประวัติผู้เขียน.....	130

 ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.	จำนวนประชากรจำแนกตามเขตต่างๆ.....	38
2.	ตัวอย่างประชากร.....	39
3.	จำนวนและร้อยละของตัวอย่างประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเขตต่างๆ.....	42
4.	จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาและประสบการณ์ในการดำเนินงาน ในสถานรับเลี้ยงเด็ก.....	44
5.	จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตาม จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม หน่วยงานที่เข้ารับการอบรม.....	45
6.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามลักษณะของกิจการ สภาพของสถานรับเลี้ยงเด็ก และประเภทของการให้บริการ.....	46
7.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามอัตราค่าบริการ รับเลี้ยงเด็กแต่ละวัย.....	47
8.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก ที่แบ่งการเลี้ยงดูเด็กเป็นกลุ่ม จำแนกตามอายุเด็ก และจำนวนพี่เลี้ยงเด็ก.....	49
9.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามจำนวนของบุคลากร ตำแหน่งและวุฒิทางการศึกษาของบุคลากร.....	51
10.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามจำนวนแพทย์ประจำ พยาบาลประจำ ผู้ช่วยพยาบาลประจำ.....	53
11.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามวิธีการแก้ไข เมื่อมีการเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุขึ้นในเด็ก.....	54
12.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามการจัดสภาพทั่วไป ของสถานรับเลี้ยงเด็ก.....	55
13.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามการจัดสภาพแวดล้อม ภายในและภายนอกตัวอาคาร.....	56
14.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามกิจกรรม การเรียนการสอน.....	57
15.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูกับพี่เลี้ยงเด็ก.....	59

16.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามการดูแลสุขภาพ ปลอดภัยและสุขภาพ.....	60
17.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามการบริการ ด้านอาหาร.....	61
18.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างสถานรับเลี้ยงเด็กกับชุมชน.....	62
19.	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการทำงานกับเด็ก การศึกษาสูงสุด.....	65
20.	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามที่มาของความรู้ เกี่ยวกับเด็ก.....	66
21.	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเหตุผล ที่มาทำงาน.....	67
22.	จำนวนและร้อยละของครูหรือพี่เลี้ยงเด็ก ที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามอายุของเด็ก.....	68
23.	จำนวนและร้อยละของครูหรือพี่เลี้ยงเด็กที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกตามรูปแบบของการจัดกิจกรรม.....	71
24.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามลักษณะทั่วไป ของสถานรับเลี้ยงเด็ก.....	73
25.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามพฤติกรรมของเด็ก ที่รับบริการ.....	74
26.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามพฤติกรรมของครู หรือพี่เลี้ยงเด็ก.....	75
27.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามสถานที่จัดกิจกรรม.....	76
28.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามจำนวนบุคลากร.....	77
29.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามสถานที่จัดกิจกรรม.....	78
30.	จำนวนและร้อยละของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำแนกตามจำนวนบุคลากร.....	79